

že v tomto případě špeditor, jakož i komisionář povozné, dopravu i náklady počítati si může; čl. 381 odst. 2 neužije se pak a špeditor jest jedině oprávněn, aby si čítal »obyčejné« povozné. Povozným »obyčejným« rozumějí se však sazby, jež jest čítati podle obchodních zvyklostí. Souhlasně s právem komisionářovým, sám v závazky vcházeti, může také špeditor dopravu zboží jako povozník sám obstarati; k tomu má vždy právo, není-li nic jiného umluveno. V tom případě může si počítati rovněž špediční náklady, provisi a obyčejné jiné útraty. Za provedení dopravy ručí naproti tomu jako povozník.

VI. Promlčení nároků na špeditora.

By se rychle ukončily účinky špediční smlouvy a k vůli mnohým osobám zúčastněným při postižních nárocích, jest ručení špeditorovo, nehledě k případům podvodu nebo zpronevěry, vázáno krátkou lhůtou promlčecí. Promlčují se totiž po jednom roce nároky na špeditora, že zboží buď všechno se ztratilo, nebo že jest ho méně, že vzalo porušení anebo že bylo pozdě dodáno a to v prvném případě od toho dne, kdy dodati se mělo, ve všech ostatních případech vypršením toho dne, kteréhož bylo dodáno (čl. 386 obch. z.). Rovněž pomínou obrany ze ztráty, zmenšení, porušení aneb opožděného dodání zboží, když se návěští o těchto skutečnostech neodešle špeditorovi během roku.

(Viz čl. Dopravnictví a Komisionář.)

Štola viz Poplatky štolní a Řády štolní.

Štoly revírní.

I. Pojem.

Štolami revírními rozuměti jest ony podniky horní, kterými se má celý revír horní štolami (svodnami) protknouti neb otevřítí nerostná ložiska v hlubším obzoru a těžba z nich má se jakýmkoli způsobem usnadniti (§ 90 hor. zák.). Takovéto hlavní stavby rozhodují nezdědka o budoucí těžebnosti celého revíru, zajišťují mu delší a výnosnější trvání otevírajíce ložiska nerostná, jež by byla jinak nepřístupná nebo jichž by nebylo sledováno (t. j. k těžbě): i jsou svrchovaně důležitými jak pro blaho veřejné, tak i pro zvláštní zájmy horní. Proto mohl by se jich odvážiti jen silný, energický, neochabující a na četná vydání připravený závod; vlastně by se k tomu pak nemohl odhodlati nikdo, kdyby podnikatel nemohl počítati se vši pravděpodobností, že dostane se mu jednou za náklady a podnikavost zasloužené odměny a náhrady. Nicméně bylo by nespravedливо nutiti majitele hor v určitém revíru horním k tomu, aby proti vůli své stavbu podobnou vedli, ani nebylo by zase rozumným upustiti od podniku zamýšleného proto, že se někteří držitelové hor proti tomu vyslovili. Ježto však štoly revírní jsou sice nejrozsáhlejšími, avšak výsledkem svým nejpochybnějšími podniky horními a mají za účel opatřiti hornímu průmyslu pod zemí nové značné pole a proto nadány býti musí zcela zvláštními výsadními právy: lze štoly revírní dovoliti jen po pečlivém uvážení všech poměrů, a mimo to provedení jich musí být žádoucným u všeobecném prospěchu hornictví a celého revíru (§ 91 hor. zák.). Štoly revírní nesluší srovnávati se starými štolami dědičnými, jichž první snahou bylo ve většině případů: odvodniti výše ležící doly a zjednati si za to úroky. Úkol tento vykázán jest dle platného zákona horního samostatným štolám pomocným, avšak musí i zde základem býti právo ze smlouvy vyplývající, ježto nelze nikomu proti vůli jeho posky-

tovatí bezplatně pomoci. Štola revírní má však význam ještě netušenější; nejen že odvádí vodu a přivádí větry, ale odkrývá i hloubku, usnadňuje těžbu, přivádí snadno k nerostům a tak koná namnoze služby nepoměrně cennější, než stroje. Podnikatel štol revírních (okresních) musí býti tedy pojištěn, že se mu dostane odplaty ode všechných držitelů měr za takovýto přítomný nebo budoucí prospěch, musí býti oprávněn štolu svou vésti kteroukoli cizí měrou, musí dále určitých požívati výhod, jež však odvoditi lze jen na základě rozmanitých místních poměrů a jichž nelze v zákonu taxativně uvéstí (viz motivy k zák. hor. str. 233 a násl.).

Veškeré starší řády horní vysoko cenily hluboké štoly, jimiž prostoupeno bylo (otevřeno) pohoří v značných hlubinách, a udílely podnikatelům četné výsady. I platný zákon horní klade váhu na štoly revírní, neustanovuje však hloubku, jakou štola míti musí, nýbrž požaduje jen, aby štolami vystihl se ve svých ložiscích celý revír, což zahrnuje v sobě přístup, odvodnění a vedení větrů.

II. Náležitosti povolení.

Vlastně již shora naznačeno bylo, že povoliti lze štoly revírní jen po pečlivém uvážení všech okolností a potud, pokud provedení štol žádá všeobecný prospěch hornictví a prospěch celého revíru; dotčené povolení vyhrazeno jest ministerstvu orby. Velikolepost a rozsah štol revírních vyžaduje zvláštní opatrnosti při povolování, kteréž počítati má s veškerými okolnostmi. I jest předkem vyšetřiti pravděpodobný zisk ze zařízení štol revírních. Nejčastěji bude se přimlouvati za provedení štol horních moment odvodnění hor, a lze-li odvodnění to umožniti jen hlubokou štolou nebo s úspěchem provésti, dlužno zjistiti předkem cenu z toho pochodící, pak teprve zabezpečiti svolení účastníků a konečně prozkoumati plán provedení. Dále míti jest na mysli síly, jaké má podnikatel po ruku, aby se snad podnik nevrátil nekonečnou řadu let. Ke každé žádosti o štolu revírní připojen býti musí plán hlavního podniku, mapa povrchu celého revíru, v němž podnikatel zamýšlí štolu revírní položití a rozvětvení. Spolu musí žadatel naznačiti podmínky, za kterých hotov jest stavbu prováděti. V takovéto žádosti budiž hlavně udáno: místo, kde se štola zaráží, směr a délka její, odbočky její k pracujícím horám, způsob stavby s poznámkou o hloubkách na konečných bodech štol a větve štol; zejména musí pak podnikatel naznačiti požadavky, jaké činí na těžířstva v revíru.

III. Řízení s účastníky.

1. Žádosti o koncesi štol revírních (§ 90 a) zák. hor.) podati dlužno u hejtmanství horního, nebo mu ji ihned zaslati od horního komisařství, u něhož snad žádost podána byla.

2. O každé žádosti takovéto musí neprodleně horní hejtmanství vyšetřiti, zda-liž dopodrobna a správně doložena jest, jak předpisuje § 92 hor. zák.

3. Po té sluší především držitele hor, kteří mají v obvodu projektovaných štol revírních míry důlní nebo přebytky, vyrozuměti tak, že se žádost se všemi přílohami doručí předsedovi výboru revírního k předběžné prohlídce s tím uložením, aby každému držiteli hor v súčasné době obvodu dopřáno bylo dopodrobna spis tento si prohlédnouti.

4. Spolu naříditi jest na přiměřenou dobu rok ku výslechu všech držitelů hor majících zájem na projektu štol revírní; proto navrátiti jest svěřený spis hornímu hejtmanství aspoň o tři dny dříve, by i ono mohlo

jednání připraviti. Ku položenému roku obeslati jest netoliko uchazeče o koncesi, nýbrž i každého súčasného držitele hor a to s tou doložkou, že nedostaví-li se uchazeč o koncesi, bude se za to míti, jakoby se byl zavázal přistoupiti k usnesení většiny přítomných interesentů. Při tomto roku pojednati jest jen o otázce, zda podnik projektovaný má býti uznán za prospěšný u všeobecném zájmu hor v obvodu dotčeného revíru, a kdo z majitelů hor vyslovuje se proti tomuto podniku nebo jej vítá. Při tom má každý majitel hor (bez rozdílu rozsáhlosti držby své) rovnocenný hlas.

5. Činí-li se výtky (při projednávání) žadateli o koncesi v podmínkách jím stanovených, poukáží se strany na ohledání, při čemž tento bod řádně sluší projednati; strany mohou se však nicméně dohodnouti mezi sebou v ten způsob, že ku př. žadatel právoplatně změní své podmínky, jakož vůbec horní hejtmanství povinně jest všemožně působiti ve prospěch vzájemné shody.

Vysloví-li se majitelé pozemků jednohlasně proti užitečnosti a proti stavbě štoly revírní, sepíše se o tom protokol a poznamená se v něm, že se žádost zamítla.

6. Prohlásí-li se tak značný počet držitelů měř z dotčeného revíru pro zřízení štoly revírní, že žadatel za to má, že s podnikem bude moci počítati, a jestliže nepochybno jest, že bude celé zařízení na prospěch i oněm horním podnikům, jimž na příště propůjčí se míry důlní v tomto revíru, i dovoleno jest schváliti štolu revírní, byť i s návrhem nesouhlasili všichni majitelé dolů z dotčeného revíru. I má horní hejtmanství vyříditi protokol o tom naříditi ohledání štoly revírní na přiměřenou dobu, k čemuž pozvati jest vedle žadatele o koncesi veškery držitele dotčené zamýšlenou stavbou štoly revírní a kutěře, politický úřad okresní s představeným obce, v níž má býti štola revírní položena, konečně i správní úřad v jiném ohledu při tom súčasněný.

7. Ohledáním má se zjistiti, zda zřízení štoly revírní žádá prospěch celého obvodu horních závodů, dále zjistiti práva a závazky žadatele vůči účastníkům a závazky jeho z ohledů veřejných. Žádá-li uchazeč v žádosti své spolu o zvláštní výhody, ku př. o jistou oblast kutby ve volném poli spojenou s postupem štoly revírní, nebo ku př. o povolení, aby směl libovolně používati veškerých vyhrazených nerostů nabytých při stavbě štoly atd., musí se již při tomto ohledání súčasně dopodrobna vyšetřiti i okolnosti přimlouvající se za udělení výhod žádaných jakož i okolnosti udělení toto vylučující. V ohledu tom má se horní hejtmanství v dobrozdání svém obšírněji vysloviti a akta ohledání předložiti vrchnímu úřadu hornímu, jenž opět předložiti musí motivované návrhy své ministerstvu financí (§§ 61—67 vykon. předp.).

IV. Práva a závazky podnikatele štoly revírní:

1. Práva a závazky mezi podnikatelem štoly revírní a oněmi majiteli závodů horních v revíru, kteří projevíli soublas svůj se zařízením štoly a učinili tudíž s podnikatelem určitou úmluvu, jež jest zákonným podkladem koncese — stanoví se touto úmluvou. Závazkem podnikatele štol revírních jest i povinnost zachovávat podnik ve způsobě a míře, jež stanovena jest v koncesi (§ 177).

2. Ti držitelé hor, kteří nesvolili ke zřízení štol revírních (§ 93), nemohou býti nikdy nuceni k účastenství (§ 95). Vzejde-li jim však na příště ze štol revírních prospěch nebo pomoc, může podnikatel žádati na

nich přiměřenou náhradu za trvající prospěch; náhrada tato určuje se smírným dohodnutím, jinak úřadem horním, při čemž dle rozhodnutí úřadu horního vyhrazen jest i pořad práva.

3. Konečně jsou tu práva a závazky mezi podnikatelem štol revírních a podnikateli hor, jimž se příště propůjčí míry důlní v dotyčném revíru; i tento kruh práv a závazků dlužno výslovně vyjádřiti v koncesi (§ 94); vytčené závazky tyto musí tito podnikatelé hor po zákonu na se vzíti a jsou k tomu poukázáni ve svých přidělených listinách (§ 96).

V. Zrušení, obnovení a převod štol revírních.

Jsou-li štol revírní zrušeny, má o tom horní hejtmanství ihned vrchnímu úřadu hornímu učiniti oznámení, načež úřad tento veřejně prohlásí zánik revírních štol, podá o tom zprávu ministerstvu financí; při tom ovšem nutno pilně pátrati a uvážiti důvody zrušení v zájmu veřejném. Horní hejtmanství povinno jest zrušenou koncesi ve všech knihách svých, kde zaznamenána byla nebo k ní poukazováno, a i na mapě revírní vymazati a vyzrozuměti o tom veškery účastníky, revírní výbor a politický úřad okresní.

Obnovuje-li se zrušená již štola revírní, jest přesně zachovati se tak, jako při udílení koncese pro zřízení štoly revírní (§§ 92—96 hor. zák.); pokud pak by zachování štoly revírní mělo zvláštní důležitost pro zdar hornictví, záhodno zasazovati se o uskutečnění potřeby té příhodným veřejným vyzváním a poučením (§ 66 vykon. předp.).

Povolení k tomu, aby štola revírní přešla v držbu něčí jako kutiště nebo míra důlní, smí se uděliti jen tehdy, nehlásí-li se nikdo o obnovu štoly revírní po trojnásobném vyzvání uveřejněném vždy za dva měsíce v časopisu určeném v dotyčné zemi korunní k veřejným vyhláškám; lhůta, do které jest se hlásiti, obnáší jeden rok a počíná dnem, kdy vyhláška byla vyhotovena (§ 97 odst. 2. zák. hor.).

Švakrovství (v právu občanském).

I. Pojem.

Švakrovství jest spojení resp. poměr, jenžto vzniká sňatkem mezi jedním manželem a příbuznými druhého manžela. Církevní právo katolické zná též nevlastní švakrovství (quasi affinitas), které zakládá se slibem manželským, tedy mezi nevěstou a ženichem; dále švakrovství následkem platně sice uzavřeného avšak tak zv. copula carnalis ještě nedokonaného manželství mezi jednou stranou a pokrevními příbuznými druhé strany. Dle kanonického práva povstává švakrovství jak manželským tak i mimomanželským tělesným obcováním. Rakouské právo přimyká se však těsně k římskému, dle kteréhož švakrovství předpokládá platné manželství.

II. Co se týče počítání stupňů švakrovství, jest § 41 o. o. z. v na-prosté shodě s římským a kanonickým právem; platíť zásada: Ve kterém pokolení a ve kterém stupni kdo příbuzen jest manželovi jednomu, v témž pokolení a v témž stupni sešvakřen jest s manželem druhým.

III. Švakrovství má ostatek daleko menší vliv na jednotlivé právní poměry nežli příbuzenství, což spočívá v přirozené povaze věci. (Viz čl. příbuzenství.) Občanský zákonník zmiňuje se o švakrovství jakožto překážce manželství (viz čl. Manželství §§ 66 a 125 o. o. z.); sešvakřené osoby nemohou býti způsobilými svědky při zřizování testamentu (§ 594 o. o. z.); na ně vztahuje se také ještě předpis § 595 o. o. z. o pisateli poslední vůle, jsou-li osoby s ním sešvakřené od zůstavitele v testamentu obmysleny.